

Rotaru Diana și Novac Ira,
Centrul de Cercetări Științifice și Asistență Metodologică
Biblioteca Științifică Centrală „A. Lupan” a AȘM

În perioada 7-11 octombrie 2012, în capitala Republicii Armenia, orașul Erevan, a avut loc ediția a doua a seminarului științifico-practic internațional *Aspecte ale memoriei. Tehnologii ultramoderne de conservare și restaurare a patrimoniului de manuscrise și tipărituri (Луки памяти. Новейшие технологии сохранения и восстановления рукописного и печатного наследия)* dedicată aniversării a 500 de ani ai tiparului armenesc și proclamării orașului Erevan ca centru mondial al cărții.

Seminarul s-a desfășurat în cadrul *Institutului Național de Cercetare a Manuscriselor*

Antice Mesrop Maștoț (Մեսրոպ Մաշտոց) – Matenadaran, căruia în acest an i-a fost acordat statutul de *Organizație de bază în sfera patrimoniului de manuscrise și tipărituri* și care deține circa 1800 manuscrise (datate începând cu secolul V) și circa 400.000 documente de arhivă (datate începând cu secolul X). Seminarul a găzduit peste 49 de participanți din 16 țări (CSI, Italia, Franța, Germania) cu sprijinul Ministerului de Cultură al Armeniei și Fondului Interstatal de Cooperare Umanitară între țările CSI (МФГС - Межгосударственный фонд гуманитарного сотрудничества государств – участников СНГ). Pe parcursul a trei zile în trei secții concomitent au fost organizate seminare, mese rotunde și master-class. Obiectivele seminarului au fost axate pe păstrarea și restaurarea manuscriselor și tipăriturilor. Au participat specialiști restauratori, conservatori ai colecțiilor și specialiști în tehnologii ultramoderne.

De o deosebită importanță este faptul că acest seminar este orientat spre dezvoltarea abilităților și perfecționării tinerilor specialiști, care sunt promotorii activității de păstrare,

conservare și restaurare a cărții pentru generațiile următoare. Seminarul reprezintă pentru aceștia o platformă importantă pentru dobândirea de cunoștințe și abilități de activare în domeniul păstrării și restaurării manuscriselor și a documentelor de arhivă. În cadrul seminarului se face schimb de experiență și de idei referitoare la restaurarea patrimoniului scris.

Proiectul s-a desfășurat grație susținerii și implicării domnului *Ara Hzmalian*, doctor în arte, șeful secției de păstrare, prelucrare științifică și digitalizare a documentelor de arhivă ale Matenadaranului, membru al Consiliului Internațional al Muzeelor, precum și a doamnei *Mariam Esaian*, coordonatorul proiectului.

Seminarul a fost deschis de către directorul Matenadaranului – *Gracia Tarmazian* cu un mesaj de salut către participanți, la care s-au alăturat și Ministrul Culturii Armeniei *Asmic Pogosian* și *Ara Hzmalian*, coordonatorul seminarului internațional „Aspectele memoriei”.

Moderatorul seminarului a fost șeful Secției de Restaurare a Bibliotecii Universității din Vilnius, *Tatiana Timcenko*, care a participat și cu o comunicare *Structura și direcțiile centrului de restaurare a Bibliotecii Universității din Vilnius* (Структура и направления работы реставрационного центра Библиотеки Вильнюсского Университета).

Tematica comunicărilor s-a axat pe conservarea și restaurarea patrimoniului de manuscrise și tipărituri, pe activitatea arhivistico-muzeală și biblioteconomie. Astfel, de exemplu, *Anna Gorișniak*, Șefa Secției de Cercetări Științifice în domeniul restaurării manuscriselor, cărților, documentelor vechi, membrul comisiei de atestare a restauratorilor din Ucraina, care a prezentat două comunicări *Direcțiile de bază ale secției de cercetare și restaurare a cărților rare, ale manuscriselor și documentelor din Centrul Științific Național de restaurare a cărților* (Основные направления работы научно-исследовательского отдела реставрации редких книг, рукописей и документов Национального научно-исследовательского центра Украины) și *Conservarea și restaurarea patrimoniul arhivistic: cărți rare, manuscrise, documente* (Консервация и реставрация архивного наследия: редкие книги, рукописи, документы). Autoarea a relatat despre metodele pe care le folosește la conservarea și protejarea cărților în caz de inundație, mucegai și chiar incendiu. Am aflat că un important factor în protejarea manuscriselor de razele solare este acoperirea documentului cu o hârtie sau materie de culoare neagră. Au fost enumerate, de asemenea, metodele folosite la spălarea unui document și soluțiile folosite atât pentru întărirea paginii, cât și a cernelei.

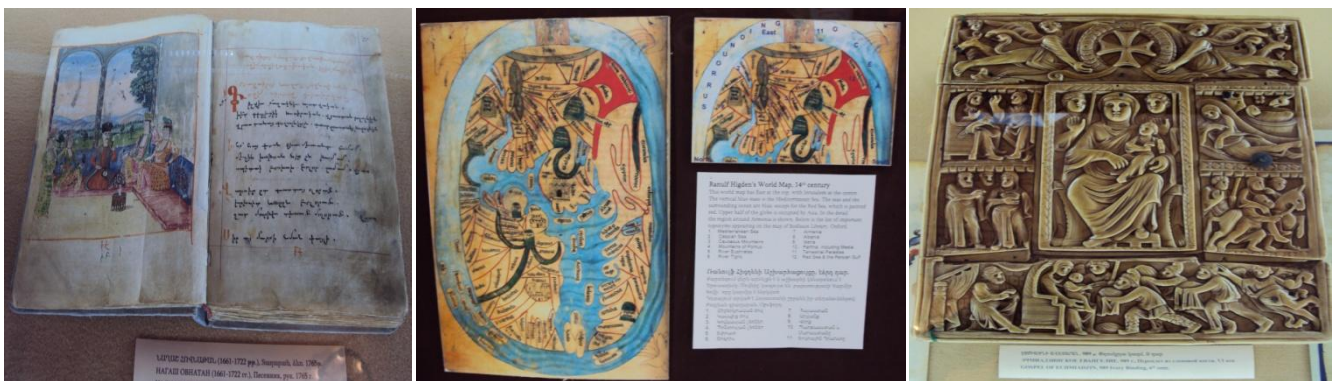
Tehnica și materialele folosite în restaurarea manuscriselor din Matenadaran a fost expusă de către *Gaiane Elizian* în comunicarea sa *Изучение полихромии и техники исполнения некоторых армянских иллюстрированных рукописей с помощью Раман микроскопии*, care, în urma cercetării efectuate în colaborare cu Secția de chimie a Universităților din Modena și Reggio Emilia și a Universității din Roma „La Sapienza”, au analizat monstre de pigmenți cu

ajutorul microscopului Raman. S-a descoperit astfel compoziția manuscriselor, componentele cele mai des întâlnite fiind: cărbunele, gipsul, ceruze, calcitul, orpimentul, lapis lazuli, pigmenții de aur etc.

Au fost abordate, de asemenea, teme ce țin de situațiile excepționale, cum ar fi contaminarea biologică a arhivelor și bibliotecilor, incendiile sau chiar inundațiile și modul de acționare în astfel de cazuri.

Pe lângă lecțiile și seminarele practice, participanților li s-a oferit șansa de a vizita sălile în care au fost expuse cărțile din muzeul *Matenadaran, Arhiva Națională a Armeniei,*

templul *Garni* construit pe locul unei fortărețe antice în primul secol după Hristos, care a fost parțial distrus în secolele trecute, fiind restaurat în perioada sovietică. Pietrele de la intrare mai păstrează inscripțiile în limba arabă incrustate în ele. Lângă templu se mai pot vedea rămășițele

unei băi romane, cu mozaicuri bine păstrate.

Și mănăstirea *Geghardt*, săpată în stâncă, luminată prin găurile din tavan și puține lumânări, neagră din cauza timpului și a umezelii, își are rădăcinile încă din evul mediu și reprezintă unul dintre cele mai vizitate locuri din Armenia.

Așadar, va fi editată a doua culegere de articole, intitulată *Aspecte ale memoriei*, prima culegere fiind considerată un fenomen unic pentru țările din fosta Uniune Sovietică, deoarece pentru prima dată s-a pus problema stocării, digitalizării și restaurării manuscriselor și a patrimoniului imprimat.

Seminarul dat a permis colaboratorilor să discute despre problemele comune cu care se confruntă manuscrisele și fondurile de documente, precum și despre căile și mijloacele de depășire și soluționare ale acestora.

Importanța Matenadaranului și a seminarului *Aspecte ale memoriei* este una incontestabilă – ele reunesc experții și cunoscătorii de comori ale trecutului. Informațiile acumulate la cursurile de atelier permit colaboratorilor să afle despre cele mai recente tehnologii de păstrare și restaurare, iar redactarea celei de-a doua culegere de articole va servi drept o prelungire a tradiției conservării, păstrării și restaurării patrimoniului de carte. Cu certitudine, seminarul a fost un curs de formare profesioanlă, care ne-a oferit posibilitatea de a face schimb de experiență, de a cunoaște cele mai noi tehnici și tehnologii de restaurare și conservare a manuscriselor și a cărților vechi.